

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XVII. Contractus de se prorsus invalidi, sive jure naturæ, sive
positivo, eos irritos decernente, non firmantur juramento; secùs si de se
non sint prorsus invalidi, sed naturalem saltem pariant ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

CAPUT XVII.

Contractus de se prorsus invalidi, sive jure natura, sive positivo, eos irritos decernente, non firmanur juramento; secus si de se non sint prorsus invalidi, sed naturalem saltem pariant obligationem.

201 **N**on est confundenda quaestio, an contractus, alias invalidi, juramento firmentur, cum alia quaestione, an contractus illi servandi sint ex vi juramenti. Cum duae quaestiones istae sint plane diversae. Manifestum est enim discrimen inter juramentum firmans contractum, alioquin invalidum, & juramentum per se obligans jurantem, licet non firmet contractum. Quia dum juramentum firmat contractum, alias invalidum, 1°. duae sunt obligationes; una justitiae, ex contractu; altera religionis, ex juramento. 2°. aliquid acquirens per talem contractum (nisi aliud obstat) justè illud possidet, nec tenetur restituere. 3°. etiamsi jurans solutus esset juramento, remaneret obligatus ex contractu, vi cujus parti jus esset acquiritum, nec ab eo ipse resilire posset. Quia solutio, seu relaxatio juramenti ordinariè non fit cum praesudicio tertii. 4°. quando contractus est firmatus, eum adimplere tenetur haeres universalis ejus qui juravit: secus, si is qui juravit, solum obligabatur vi juramenti, non contractus. 5°. ex juramento non firmante contractum, parti non competit actio in jurantem, prout competit ex juramento contractum firmante. Actio quippe in solo jure justitiae fundatur. §. 1. Instit. de action. Jus verò justitiae non acquiritur ex juramento contractum non firmante. 6°. dum is qui juravit, petere non vult juramenti relaxationem, satisfacit momentaneam solutionem, dando in instanti rem juramento promissam, eamque potest statim repetere: eò quod alter (ob contractus nullitatem) nullum jus in rem illam adquisierit, & jurans solum eatenus dedit, quatenus ex religione tenebatur, ob reverentiam juramenti, quod solum fuit de dando, non de non repetendo. Abbas, Gutierrez, Covarruvias, aliique plures apud Castro-Palao disp. 2. de juram. p. 9. §. 1. n. 5. Qui addunt, eum qui juravit non repetere, posse equidem uti remedio relaxationis.

202 **P**rorsus ergo aliud est quaerere, an contractus (alias invalidi) juramento firmentur, aliud, an servandi sint ex vi juramenti. Constat namque ex cap. *quamvis pactum* de pactis, aliisque canonibus object. 1. referendis servandos esse, si servari possint absque peccato & praesudicio tertii, servarique velit is in cujus favorem praestitum est juramentum. Quia ad id obligat reverentia debita Deo, qui per juramentum adducitur in testem,

& quasi fidejussorem ejus quod juratur.

Nec ideo verum est, quod aliqui putant, 203 inutiliter quaeri, an dicti contractus juramento firmentur. Imò quaestio ista scitu plane necessaria est, uti manifestum est ex rationibus n. 200. allatis. Et conveniunt quidem omnes, contractus jure naturae invalidos, juramento non firmari. Quia juramentum tollere nequit invaliditatem Lege naturali inductam, nec firmare quod naturae Author infirmat. Sola proinde controversia est de contractibus solo jure humano alias invalidis, quos Authores valde multi apud Sanchez l. 3. in Decal. c. 12. indistinctè affirmant juramento firmari.

Sed dicendum 1°. regulariter non firmari juramento contractus jure positivo irritos principaliter ob commune bonum. Quia eo ipso talis contractus est contra bonos mores, quo contra commune bonum; juramentum verò nullam habet vim roborandi contractus bonis moribus contrarios; cum ipsum nullius roboris sit, uti docent varii canones. Enimverò si juramentum non obliget, 205 dum vergit in praesudicium tertii; multo minus dum vergit in praesudicium communis boni. Unde S. Athanasius obligasse legitur Dracontium ad suscipiendum Episcopatum, non obstante juramento, quo juraverat, se eum non accepturum. Quia juramentum istud vergere censuit in praesudicium boni communis Ecclesiae. Videri etiam potest Ambrosius lib. 1. de offic. cap. 50. & Concilium Toletanum VIII. de incautis juramentis.

Dicendum 2°. quando contractus jure 206 positivo irritus esset propter utilitatem contrahentium, magis quam directè propter commune bonum, saepe firmatur adjecto juramento, secundum aliquos, id probantes ex contractibus minorennium, qui etsi à jure infirmantur ob favorem eorum, tenent tamen ob reverentiam sacramenti. cap. *cum pactum* in 6. & cap. *cum contingat* de jurejur. Necnon ex Rescripto Alexandri Imperat. L. 4. C. si adversus vendit. Et Constitut. Frederici Imperat. feud. lib. 2. tit. de pace tenenda §. ult. Et ratio ipsorum est, quia unusquisque renuntiare potest favori pro se introducto per legem, nisi ob aliquam causam impediatur; ei verò per juramentum adjectum renuntiare censetur.

Videtur tamen probabilius, quòd nulli 207 contractus, jure positivo prorsus invalidi, juramento firmentur, sed soli illi, qui aliquosque valent, saltem ad inducendam naturalem obligationem. Ita Jason, aliique plures apud Sanchez loco citato, cumque ipsis Basilius Pontius, Mattheus, aliique multi, quorum opinionem valde probabilem censet Suarez de juram. lib. 2. cap. 29. Et ratio est, quia juramentum non habet ex natura sua vim validandi contractum, alias prorsus invalidum; sed tantum firmandi validitatem in

in eo repertam: Neque eam vim habet ex jure positivo. Non enim ex canonico: quia tamen cap. *cum contingat*; & cap. *mulier* de jurejur. & cap. *quamvis pactum* de pactis in 6. inviolabiliter servandi dicuntur contractus jurati, si juramentum sponte, non ex metu præstitum fuerit; si autem ex metu, iis satisfieri momentaneâ solutione; e quidem textus illi non dicunt, contractus (de quibusibi) juramento firmari quoad se, sive intra limites justitiæ, sed solum quoad juramentum, sive intra limites religionis. Non enim aliud volunt, nisi perjuriis viam præcludere, juramentique vim & reverentiam inculcare. Quod fit impletione contractuum juratorum, licet invalidorum. Ratio autem cur textus illi velint momentaneâ solutione satisfieri contractibus metu juratis, est quia dum contractus sponte juratus est, nulla in ipso contractu intervenit causa relaxandi obligationem juramenti; ideòque relaxari non potest, sed inviolabiliter servandus est, nisi relaxandi causa aliunde interveniat, etiam datum non repetendo: quia scilicet absque injuria juratum est. Ubi verò metu juratus fuit, in ipso contractu intervenit causa relaxationis, & repetitionis, utique injuria, per quam juramentum fuit extortum.

208 Neque juramentum ex jure civili vim habet firmandi prænomatos contractus: quia jus civile eam vim ipsi non tribuit, sed potius ei resistit. *L. non dubium* C. de legib. *L. juris genium* ff. de pactis, ac sæpius aibi. Et optimâ quidem ratione: quia alioqui nullitas contractuum, tantâ consideratione per leges constituta, facillimo negotio per juramenta eludi fraudarique posset (quandoquidem eadem ferè facilitate homines ad jurandum adducantur, quâ ad contrahendum) istud verò concedendum non est sine jure expresso, & claro, quod non exhibetur. Unde in Gallia Judex rescindit contractum juratum. Bugnon. de legibus abrog. lib. 1. tit. 128. In Belgio etiam non est usu judiciorum receptum, quòd contractus firmantur juramento, inquit Gudelinus lib. 3. de jur. noviss. c. 14. n. 13.

209 At (inquit nonnullus de relig. disp. 9. n. 57.) materia juramenti esse debet honesta; materia verò contractus, nisi firmetur juramento, non est honesta, sed inhonesta.

Respondeo, eo ipso esse honestam, quo materia est religionis (cum sit materia alicujus virtutis) esse verò materiam religionis, dum ex religione servanda est. Nec ad hoc necesse est purgari vitium nullitatis contractuum: quia obligatio contractuum (tamen si nulla, & impedita intra limites justitiæ) esse potest valida & expedita intra limites religionis.

210 Dicendum 3°. si contractus non sint ex se omninò invalidi, sed obligationem aliquam, saltem naturalem, jure naturæ inducant, juramento firmantur, & irrevocabiles redduntur, etiam in foro externo. Quia

jurans per juramentum privatur omni medio dictæ obligationis elidendæ, etiam in foro externo, quandoquidem contra ipsum opponi queat exceptio juramenti; quod in foro quoque externo servandum est, secundum allatos canones, & Authenticam *Sacramentum puberum*. Cæterum etiam si contractui, (qui jure subsistit) juramentum adjectum fuerit, per illud jurans, non impeditur; quominus pro foro conscientiæ petat juramenti relaxationem ab Episcopo; eaque mediante restitutionem in integrum; quoties adest justa causa, uti Gudelinus observat loco citato.

Dicendum 4°. quando juramentum adjectum contractui ex se illicito, & res jurata non est licita juranti, nullatenus obligatur illam præstare. Quia ad illicitum nullus obligari potest, & juxta reg. 58. juris in 6. *non est obligatorum contra bonos mores præstitum juramentum*. Si autem res jurata licita sit juranti, v. g. solutio usurarum, juramentum adjectum contractui ex se illicito ex parte alterius contrahentium, v. g. usurario, servandus est, etiam si contractus sit nullus. c. *debitores* de jurejur. Ubi debitores usurarum, si eorum solutionem juraverint, cogendi dicuntur Deo reddere juramentum, sic tamen ut iis soluis, creditores ecclesiasticæ severitate compellendi sint ad eas restituendas.

Hactenus de juramento spontaneò contractibus adjecto. Nunc de juramento gravi metu injustè extorto dicendum. 5°. tale juramentum esse validum & obligatorium, si absque peccato, & præjudicio tertii queat impleri. Ita S. Augustinus lib. 1. de Civit. Dei cap. 15. Epist. 224. & 225. ubi ostendit, nullo metu, quamvis gravi & injusto, posse hominem, qui ita juravit, non servare fides, absque perjurii crimine. Ita etiam S. Thomas 2. 2. q. 89. a. 7. ad 8. his verbis: *In juramento, quòd quis coactus facit, duplex est obligatio; una quidem, quâ obligatur homini, cui aliquid promittitur: & talis obligatio tollitur per coactionem: quia ille qui vim intulit, hoc mereatur ut ei promissum non servetur. Alia autem est obligatio, quâ quis Deo obligatur, ut impleat quòd per nomen ejus promissit: & talis obligatio non tollitur in foro conscientia: quia magis debet damnum temporale sustinere, quàm juramentum violare*. Unde cap. *ad aures* de his quæ vi, dicitur quidem, quòd renuntiatio, quâ quis ex terrore Laicorum renuntiavit electioni de se factæ, non impediatur quin Ecclesiæ præficiatur, ad cujus regimen electus fuit; additur tamen, nisi juramento fuerit confirmata.

Nec tamen is, qui gravi metu coactus, aliquid cum juramento promissit, aut donavit, destituitur medio recuperandæ rei. Potest enim 1°. petere dispensationem, eamque facile obtinere. 2°. si non adsit tempus, vel opportunitas dispensationem petendi, rem quidem promissam tradere debet; poterit tamen deinde in judicio agere pro ejus recu-

- peratione, & accepti damni reparatione.
- 214 Quod si coactus fuisset non solum jurare se daturum, sed etiam juramenti relaxationem non petiturum, nec datum repetiturum; poterit equidem repetere in judicio quod solvit, vel dedit, vel Prelato denunciare, non obstante, quod contrarium juravit: quia tale juramentum vergeret in deteriorem exitum. Efferit enim contra justitiam publicam (inquit S. Thomas citata q. 89. a. 7. ad 3.) quia scilicet per juramenta de non denunciandis facinorosis, invitarentur mali homines ad peccandum impunè. Quod foret contra publicam utilitatem, cujus interest, ne crimina maneat impunita. Qualia frequenter manerent, si tales homines ad Judicem deferri non possent.
- 219 Et licet omnes in eo non conveniant, conveniunt tamen, quod qui sic juravit, possit evangelicam denuntiationem alterum deferre ad Episcopum, a quo tunc facile a juramento absolvetur, vel alter cogetur ad illud relaxandum, acceptumque restituendum.

CAPUT XVIII.

Aliqui contractus facti sine solemnitate à jure requisita pariunt, aliqui non pariunt obligationem naturalem in foro conscientia.

- 216 Obligatio est triplex, naturalis, civilis, & mixta. Naturalis est quæ nascitur ex natura rei, seu lege naturali, ligatque in conscientia, licet actionem non pariat in foro externo: eò quod jus positivum ei non assistat. Civilis est quæ parit actionem in foro externo, sive liget in conscientia, sive non. Mixta, est quæ actionem parit in foro externo (eò quod jus positivum ei assistat) simulque ligat in conscientia.
- 217 Et contractum quidem factum cum solemnitate à jure requisita, tam naturaliter quam civiliter obligare, ita ut contrahentium alter, invito altero, rescire non possit, dum res adhuc est integra, Doctores conveniunt, constatque ex L. juris gentium ff. de pactis, & L. sicut Cod. de actionib.
- 218 Conveniunt item, pactum nudum, sive factum sine dicta solemnitate, quæ talem præcisè, civiliter non obligare: adeòque eum qui sic contraxit, in foro externo posse rescire, dummodò alter reddatur indemnus. L. juris gentium supra. Et L. si pecuniam ff. de conditione causâ datâ.
- 219 An autem naturaliter obliget, sive in foro conscientia, controversatur quidem; sed assertio nostra probatur 1.º quia sistendo præcisè in jure naturali & gentium, antequam induceretur jus civile, nullum erat quoad hoc discrimen inter contractus nudos & vestitos, sed æqua erat in utrisque obligatio juris naturalis; idèdque prout isti obligabant in foro conscientia, ita & illi. Jus siquidem naturale & gentium dicitur fidem esse servandam. L. non minor est C. de transact. Volare

enim fidem nefarium est, & violator illius dicitur oppugnator communis præsidis. Tullius orat. pro Quinto Rabirio. Utrobique verò fides violatur, sive pactum nudum, sive vestitum non servetur; neque ad fidem seu obligationem naturalem amplius requiritur, quam mutuos contrahentium consensus, signis exterioribus sufficienter expressus; nec minus liberum est hominibus, libertatem suam restringere & ligare, sive per contractum nudum, sive per vestitum, quàm per votum, saltem, ubi jus positivum non refertur annullando.

Non resistit autem universim: non enim 220 dum jus positivum certam sic requirit solemnitatem, ut illà omittà nolit ex tali contractu actionem oriri in foro externo; nec tamen declaret, & contractus absque tali solemnitate factos esse irritos, modò contractus secundum se justam ob causam non sit prohibitus. Siquidem Edictum perpetuum anni 1611. art. 19 ad dispositionem de re, cujus pretium excedit summam 300. florenorum, in Belgio requirit ut fiat in scripto sub chirographo, vel coram Notario & testibus, seu aliis publicis personis, juxta dignitatem rei de qua agitur, & (si aliter facta fuerit) denegat actionem in foro externo: quia tamen non dicit dispositionem aliter factam, eo ipso esse irritam; aliter facta valet in foro conscientia, si aliud non obstat, & qui aliter donatum accepit, ante rescissionem contractus non tenetur restituere, prout Doctores communiter docent.

Sed & dum jura certam solemnitatem sic 221 requirunt ad contractum, ut expressè dicant, aliter factum non valere, esse irritum, &c. equidem non semper eo ipso tollunt ab eo vim obligandi in foro conscientia. Sæpè enim lex irritans contractum aliud non intendit, quàm ad lites vitandas denegare actionem in foro externo: imò sæpè iis concedit 1.º posse excipere, seu iis se defendere contra actionem alterius. L. juris gentium, & L. si unus ff. de pact. 2.º posse retinere, etiam in judicio, quod solum fuerit ex debito taliter contracto. Ibidem, & L. naturales ff. de obligationib. & actionib. 3.º posse uti compensatione, non solvendo debitum, etiam civili obligatione contractum. Ibidem, & L. etiam ff. de compensat. 4.º si fidejussor assistat ejusmodi contractibus, vel pignus detur, potest retineri pignus, & adversus fidejussorem agi. L. fidejussor. ff. de fidejussorib.

Addit Rosignolus in noviss. Praxi Theo- 222 logico-Legali prænot. 4. nuda pacta juramento firmata, parere obligationem & actionem civilem, tam jure canonico, quàm civili. Priorem partem probat ex Bartolo ad cap. cum contingat de jurejur. Pro secunda parte adducit Authent. Sacramenta puberum C. si advers. vendit. communemque DD. sententiam. 2.º. nudis pactis etiam juramen-